

Agrarische en groene sector

Factsheet arbeidsmarkt

25 juni 2019

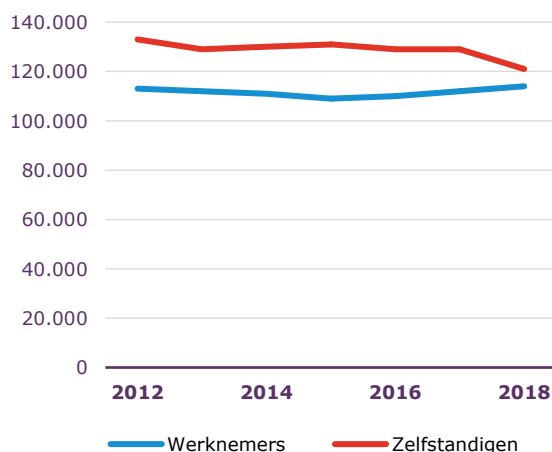
De agrarische en groene sector bestaat uit diverse deelsectoren, zoals glastuinbouw, paddenstoelenteelt, open teelten, dierhouderij (waaronder melkvee-, varkens- en pluimveehouderijen), loonwerk. In navolging van het opleidings- en ontwikkelfonds voor de sector, Colland Arbeidsmarkt, rekenen wij ook de hoveniers tot de agrarische en groene sector. Deze deelsector wordt echter in de CBS cijfers over de agrarische en groene sector, aangeduid als 'landbouw, bosbouw en visserij' niet meegerekend¹.

Karakteristieken van de agrarische en groene sector

- Er zijn ruim 85.000 bedrijven in de agrarische en groene sector. Daarvan wordt 85% gerekend tot de land- en tuinbouw en 13% tot de hoveniersbedrijven.²
- 65% van de bedrijven heeft maximaal 5 personen op de loonlijst staan. Vooral in de hovenierssector, dierhouderijen en in de open teelten landbouw komen relatief kleine bedrijven voor.³

Werkgelegenheid: omvang en ontwikkeling

Ontwikkeling werkgelegenheid in de sector Aantal banen 2012-2018

Bron: CBS, arbeidsrekeningen
Exclusief hoveniers

Veel zelfstandigen werkzaam, maar dalend

De agrarische en groene sector is één van de weinige sectoren met **meer zelfstandigen dan werknemers**. Tussen 2015 en 2018 is het aantal banen voor zelfstandigen met 8% afgenomen. Vooral in 2018 was er sprake van een forse daling. Onder andere door **mechanisering, automatisering en schaalvergroting** neemt het aantal kleine en middelgrote bedrijven af. Kleinere bedrijven hebben soms moeite het hoofd boven water te houden. Een andere oorzaak is dat oudere bedrijfshoofden het vaak lastig vinden een opvolger te vinden voor hun bedrijf.

Voor de komende twee jaar wordt verwacht dat het aantal zelfstandigen licht blijft **dalen**, van 121.000 in 2018 naar 117.000 in 2020.⁴

Aantal werknemers stijgt licht

Terwijl het aantal zelfstandigen afneemt, neemt het **aantal banen van werknemers vanaf 2015 toe** van 109.000 in 2015 naar 114.000 in 2018.

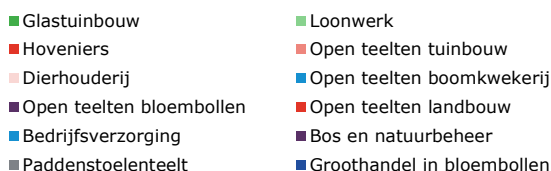
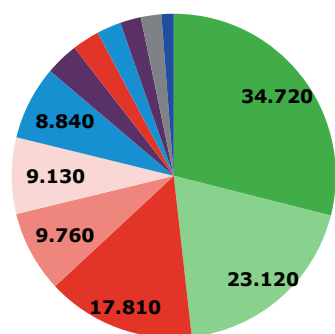
¹ Colland Arbeidsmarkt verstaat onder de agrarische en groene sector de deelsectoren bedrijfsverzorging, bloembollen-groothandel, bos en natuur, dierhouderij, glastuinbouw, groenvoeder-drogerijen, hoveniers, loonwerk, open teelten bloembollen, open teelten landbouw, open teelten tuinbouw, open teelten boomkwekerij, paddenstoelenteelt en varkensverbetering

² CBS Bedrijfsregister 2^e kwartaal 2019

³ ABF Research (2018), Arbeidsmarkt Colland 2018 (onderzoek over het kalenderjaar 2017)

⁴ UWV (2019), Arbeidsmarktprognose 2019-2020

Werkzame personen op de loonlijst 2017

Bron: ABF Research (2018), Arbeidsmarkt Colland 2018

Glastuinbouw, loonwerk en hovenierssector hebben de meeste werknemers op de loonlijst

Als gekeken wordt naar de werkzame personen op de loonlijst blijkt uit het onderzoek van ABF Research dat het aantal personen op de loonlijst in 2017 het grootst is in de glastuinbouw, loonwerk en de hovenierssector. ABF Research ziet het aantal werknemers op de loonlijst het sterkst stijgen tussen 2015 en 2017 in de sectoren hoveniers, open teelten bloembollen en open teelten tuinbouw.

Meeste werkgelegenheid in de melkveehouderij, glastuinbouw en akkerbouw

Wanneer ook de zelfstandigen meegerekend worden, wijkt het beeld af. Uit de landbouwtellingen blijkt dat de meeste werkgelegenheid zich bevindt in de melkveehouderij, glastuinbouw en akkerbouw. Het gaat hier om werknemers en zelfstandigen, inclusief eenmansondernemingen. In de landbouwtellingen zijn de hoveniers niet meegenomen.

Werkgelegenheid: kenmerken

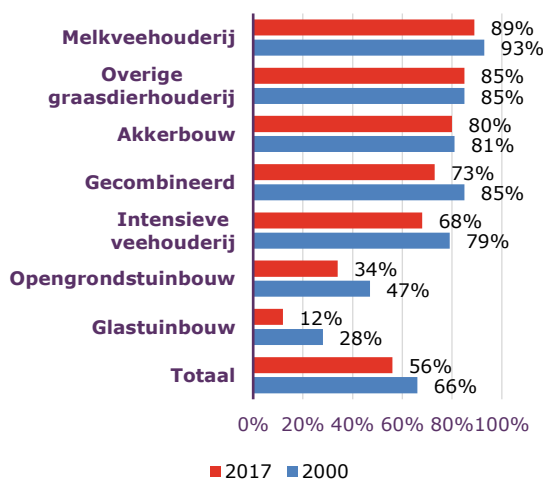
Aandeel gezinskrachten groot maar dalend

Naast het aantal zelfstandigen, komt het in de agrarische en groene sector ook regelmatig voor dat gezinskrachten meewerken. In 2017 bestond **56% van de arbeidskrachten op de loonlijst uit gezinskrachten**. Onder gezinskrachten vallen bedrijfshoofden, echtgenoten en meewerkende familie. Dit is een daling ten opzichte van 2000, toen nog 66% van de arbeidskrachten uit gezinskrachten bestond. Dit is deels het gevolg van de schaalvergroting in de tuinbouw en de vermindering van het aantal bedrijven, waardoor er een verschuiving van gezinskrachten naar arbeidskrachten buiten het gezin is ontstaan.

Het aandeel meewerkende gezinskrachten verschilt per deelsector. In de **melkveehouderij** (89%) en de overige **graasdierhouderij** (85%) is het aandeel gezinskrachten het grootst. In de glastuinbouw is het aandeel het laagst (12%) en wordt vergeleken met de andere sectoren relatief vaak gebruik gemaakt van arbeidskrachten buiten het gezin.

Aandeel gezinskrachten naar deelsector

2000 en 2017, aandeel in aje (arbeidsjaareenheid)

Bron: agrimatie.nl, arbeid: onbetaalde en betaalde aje in de land- en tuinbouw

6 op de 10 werknemers in de sector heeft een vast contract

Uit cijfers van CBS blijkt dat 6 op de 10 werknemers in de agrarische en groene sector een vast contract heeft. Dat is minder dan in alle sectoren bij elkaar (73% vast, 27% flex). Werknemers die geen vast contract met een vast aantal uren hebben, worden door CBS tot de flexibele schil gerekend. Binnen deze groep van flexibele arbeidskrachten wordt onderscheid gemaakt tussen werknemers in loondienst met een tijdelijk contract (voor een vast aantal uur per week), inval-/oproepkrachten (werken een flexibel aantal uur per week) en uitzendkrachten.

Inzet flexibele krachten vooral in piekperiodes

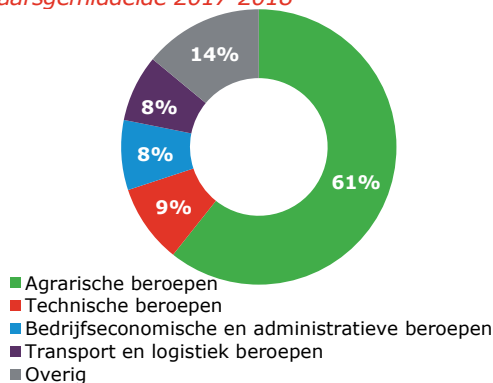
Het extra personeel dat via uitzendbureaus wordt ingehuurd, wordt voor het overgrote deel vooral tijdens piekmomenten ingezet. **Tijdens piekperiodes zijn er bijna twee keer zoveel werknemers** in de sector actief dan dat er op de loonlijst van de bedrijven staan.⁵

Niet elke deelsector kent piekperiodes en ze vinden ook niet op hetzelfde moment plaats. Vooral de **glastuinbouw en de open teelten landbouw, tuinbouw en bloembollen** kennen echte piekperiodes qua werkzaamheden. Uit onderzoek van ABF Research blijkt dat met name in de glastuinbouw gebruik wordt gemaakt van buitenlandse uitzendkrachten vaak afkomstig uit Midden en Oost Europa, zogenaamde MOE-landen. In de paddenstoelenteelt is daarentegen het aandeel werknemers met een vast contract uit de MOE-landen relatief groot.

In de agrarische en groene sector werkt zo'n **63% van de werkenden fulltime**. Dit is meer dan het gemiddelde van alle sectoren (51%). Het gaat hier om zelfstandigen en werknemers tezamen. Met name in het loonwerk en bij de hoveniers worden volle werkweken gemaakt.¹

Beroepsrichting agrarische en groene sector

2-jaarsgemiddelde 2017-2018

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking

Ruim helft werkenden middelbaar opgeleid

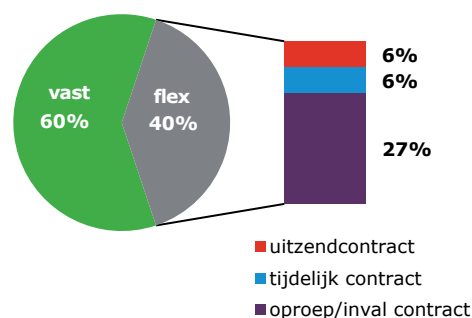
In de agrarische en groene sector is meer dan de helft van het aantal werkenden (**53%**) **middelbaar opgeleid**. Er werken ook **relatief veel laagopgeleiden**⁶, dat wil zeggen mensen zonder startkwalificatie (34%). Dat is een afname vergeleken met 2007 toen nog 40% van de werkenden in de agrarische en groene sector niet in het bezit was van een opleiding op minimaal mbo-2 niveau. Het hoge aandeel laagopgeleiden is deels te verklaren door het aandeel jongeren dat een (bij)baan heeft in de sector en daarnaast nog bezig is met hun studie. Als ingezoomd wordt op werknemers op de loonlijst met een vast contract liggen de verhoudingen net iets anders. Volgens onderzoek van ABF Research is 26% van deze groep werkenden laag opgeleid. Met name in de **deelsectoren paddenstoelenteelt, glastuinbouw en boomteelt werken relatief veel mensen zonder startkwalificatie**. Zo'n 66% van de werknemers met een vast contract is middelbaar opgeleid en 8% behoort tot de hoger opgeleiden.

⁵ ABF Research (2018), Arbeidsmarkt Colland 2018 (onderzoek over het kalenderjaar 2017)

⁶ Het gaat hier om het hoogst behaalde onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo en de entreeopleiding of de voormalige assistentenopleiding (mbo1).

Merendeel werknemers heeft een vast contract met vast aantal uren

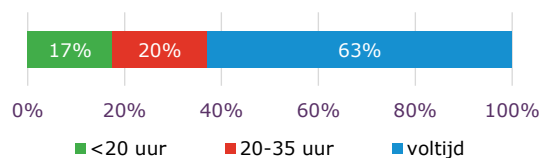
Werkzame beroepsbevolking agrarische en groene sector 2017

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking

Aantal arbeidsuren per week

Werkzame beroepsbevolking agrarische en groene sector 2017

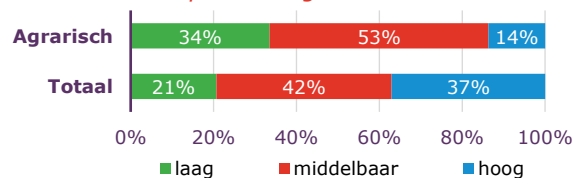
Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking

6 op de 10 heeft een agrarisch beroep

- Ruim 6 op de 10 werkenden in de sector heeft een agrarisch beroep zoals melk- en rundveehouder, medewerker bloemen- en plantenkwekerij, akkerbouwer en groenteler.
- Andere relatief grote beroepsrichtingen zijn de technische beroepen (onder andere landbouwmachinemonteur), de bedrijfseconomische en administratieve beroepen (bijvoorbeeld administratief-boekhoudkundig medewerkers) en de transport en logistieke beroepen (zoals landbouwmachinist en vrachtwagenchauffeur).
- Onder 'overig' vallen commercieel-dienstverlenende beroepen als vertegenwoordigers, verkoopmedewerkers en dierenverzorgers.

Opleidingsniveau

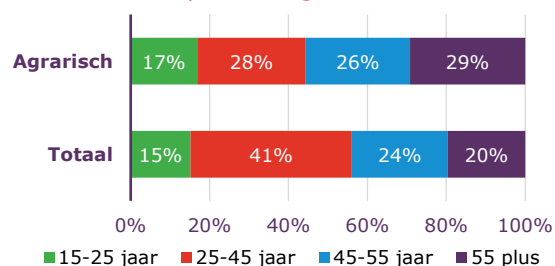
Werkzame beroepsbevolking 2017

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking

Leeftijdsofbouw

Werkzame beroepsbevolking 2017

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking

Vooral mannen werkzaam in de sector

In de agrarische en groene sector werken **meer mannen (70%) dan vrouwen**. Dat is ruim boven het gemiddelde van alle sectoren (54%).

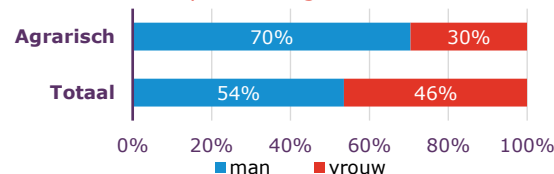
Als gekeken wordt naar werknemers met een vast dienstverband blijkt 76% uit mannen te bestaan. **Uitzondering is de paddenstoelenteelt**, waar meer vrouwen dan mannen op de loonlijst staan.³

Vergrijzing met name onder zelfstandigen

In de agrarische en groene sector zijn relatief veel 55-plussers werkzaam. Dit betreft met name zelfstandigen. Van de werknemers op de loonlijst met een vast contract is slechts 18% 55-plus. In de deelsectoren **hoveniers, dierhouderijen, bloembollenteelt en boomkwekerijen** zijn naar verhouding **weinig 55-plussers in vaste dienst**. Bos en natuurbeheer en de groothandel bloembollen hebben naar verhouding wel veel 55-plussers op de loonlijst.⁷

Verhouding man/vrouw

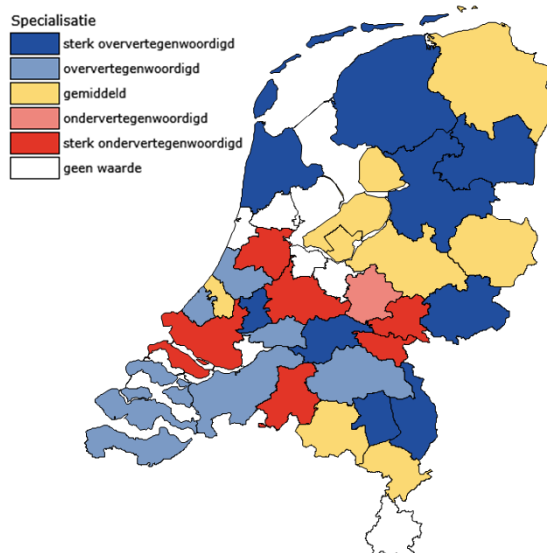
Werkzame beroepsbevolking 2017

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking

Regionale spreiding agrarische en groene sector

Onder- en oververtegenwoordiging t.o.v. Nederland als geheel

Bron: ROA (2016), bewerkt door UWV

Per regio ander type agrarisch-groen bedrijf dominant

De agrarische en groene sector is vooral sterk vertegenwoordigd in de arbeidsmarktregio's **Friesland, Drenthe, Zwolle, Achterhoek, Noord-Holland Noord, Midden-Holland, Rivierenland, Helmond-De Peel en Noord-Limburg** (donkerblauwe regio's). In deze regio's werkt een relatief groot deel van de beroepsbevolking in de agrarische en groene sector.

Niet in elke regio is hetzelfde type agrarische en groene bedrijf gevestigd, zo blijkt uit gegevens van Colland:

- Varkenshouderijen en de paddenstoelenteelt komen vooral in zuidoost Nederland voor.
- In het noordwesten ligt het zwaartepunt bij de open teelten bloembollen en bij de groothandel in bloembollen.
- In het noorden van het land ligt het accent daarentegen op de melkveehouderij en de bedrijfsverzorging
- en in het middenwesten zijn vooral glastuinbouw en de open teelten boomkwekerij vertegenwoordigd.
- In het oosten zijn de pluimveehouderij en de open teelten fruit dominant.
- Tot slot komen in het zuidwesten de open teelten land- en tuinbouw relatief sterk naar voren, maar ook de fruitteelt speelt daar een rol van betekenis.

⁷ ABF Research (2018), Arbeidsmarkt Colland 2018 (onderzoek over het kalenderjaar 2017)

Trends en ontwikkelingen

Milieu- en klimaateisen vragen om investeringen en innovatie⁸

Het milieu en klimaat en de regelgeving hieromtrent hebben impact op de agrarische en groene sector. Hieronder worden enkele ontwikkelingen toegelicht.

Duurzaamheid

De CO₂-uitstoot in de land- en tuinbouw heeft verschillende oorzaken. Zo is er sprake van uitstoot door het energiegebruik in kassen, de uitstoot van broeikasgassen door koeien en de omzetting van mest naar nieuwe vormen van energie. Over de **CO₂-uitstoot** zijn afspraken gemaakt in het klimaatakkoord. Zo is met de glastuinbouw afgesproken dat zij in 2040 klimaatneutraal opereren. Rondom de dierhouderij zijn ook afspraken gemaakt, zoals emissiearme stallen, het opslaan en verwerken van mest en diervoeder. Ook staan er in het akkoord maatregelen die bodemdaling in veenweidegebieden moeten tegengaan en moet natuur- en bosbeheer klimaatvriendelijker worden. Ook wordt er ingezet op **kringlooplandbouw**, om te voorkomen dat de bodem uitgeput raakt en de biodiversiteit verder afneemt. Het idee hiervan is dat de grondstoffen die uit de natuur en de bodem worden onttrokken, daar ook weer aan worden teruggegeven.

Hiervoor moeten echter de nodige investeringen door bedrijven gedaan worden en moet er ook de mogelijkheid zijn om dit terug te verdienen. Welke randvoorwaarden hiervoor nodig zijn wordt nog onderzocht door de Taskforce Verdienvermogen. Op 14 maart 2019 ondertekende minister Schouten van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit samen met partijen uit de tuinbouwsector, het **Tuinbouwakkoord**. Focus van het akkoord ligt op zorgvuldig gebruik van grondstoffen, vermindering van schadelijke uitstoot en energiezuinige teelt.

(Verdere) ontwikkeling precisielandbouw

Bij precisielandbouw wordt met behulp van technologieën zoals GPS, sensoren, ICT en robotisering, bepaald welke behandeling planten nodig hebben. Waar in de 'reguliere' landbouw een heel veld dezelfde behandeling krijgt, kan dit met precisielandbouw verschillen per vierkante meter. Deze systematiek, ook wel **smart farming** genoemd, is tevens in ontwikkeling binnen de dierhouderij. Voorbeelden hiervan zijn sensoren om gedrag en gezondheid van bijvoorbeeld koeien te monitoren of automatische vogelmijttellers voor pluimveehouders.

Schaalvergroting, bedrijfsopvolging en relatie boer & burger⁹

Naast het klimaat en milieu kunnen ook andere trends worden onderkend, die van invloed zijn op de bedrijfsvoering in de agrarische en groene sector. Hieronder worden enkele genoemd.

Schaalvergroting en verbreden activiteiten als extra inkomstenbron

Het aantal bedrijven in de agrarische en groene sector neemt al jaren sterker af dan het aantal hectare cultuurgrond (grond dat gebruikt wordt voor agrarische activiteiten). Hiermee is de **omvang van de bedrijven** die overblijven **toegenomen**. Ook het aantal dieren per bedrijf is toegenomen. Zo telt de varkenshouderij in 2017 gemiddeld 2.883 varkens per bedrijf, terwijl dit in 2012 nog om gemiddeld 2.067 varkens per bedrijf ging.

Desondanks is volgens de gegevens van Agrimatie het merendeel van de huidige bedrijven in de land- en tuinbouw te klein om uit het bedrijf een marktconforme beloning van arbeid en kapitaal te halen. In

Klimaat verandert

Het klimaat verandert, steeds vaker is er sprake van extreme weersomstandigheden. Zo was de zomer van 2018 uitzonderlijk droog. Het grondwaterpeil zakte toen zo ver dat boeren, natuurbeheerders en huizenbezitters in problemen kwamen. Minister Van Nieuwenhuizen (Infrastructuur en Waterstaat) kondigde begin april 2019 dan ook aan te investeren in een nieuw **droogteplan**, waarbij grotere waterbassins aangelegd worden, om bij droge zomers te voorkomen dat er tekorten ontstaan zoals in 2018 het geval was. Toen mochten boeren in bepaalde regio's niet meer beregenen met water uit sloten en beken.

Productievermindering in 2018

De productie is in 2018 gedaald ten opzichte van 2017 (-2,6%), mede door de droogte en de warmte. Ook het fosfaatplafond voor de melkveehouderij, de fipronil-affaire in de legpluimveehouderij en de beperkende regelgeving in de varkenssector droegen bij aan productievermindering. Voor 2019 (+0,3%) en 2020 (+1,0%) wordt weer een groei verwacht, maar blijft de totale productie achter op het niveau van 2017.

⁸ Bronnen: rijksoverheids.nl (kringlooplandbouw; tuinbouwakkoord; maatregelen water), www.groenkennisnet.nl (contouren klimaatakkoord), www.nu.nl (droogteplan), www.ing.nl, UWV arbeidsmarktprognoses 2019, www.rabobank.nl, www.wur.nl (precisielandbouw)

⁹ Bronnen: www.agrimatie.nl (schaalgrootte en inkomen, gemiddeld aantal dieren per bedrijf), www.boerenbusiness.nl (bedrijfsopvolgers hebben het moeilijk), Bionext trendrapport 2017 (2018) ontwikkeling biologische landbouw en voeding Nederland, www.knb.nl (boerenbedrijf is een way of life), FD drieluik landbouw (april 2019)

sommige gevallen zijn er **aanvullende inkomsten nodig** uit andere activiteiten. Dit kan een camping of bed and breakfast zijn, of het beginnen van een winkel aan huis.

Consumentengedrag

Consumenten zijn steeds 'bewuster' in hun keuzes rondom voedsel. Zo neemt de vraag naar duurzaam en **verantwoord geteelde biologische producten** toe. Ook is het aanbod van plantaardige alternatieven voor dierlijk eiwit toegenomen. Daarnaast is er een toename te zien in initiatieven die zorgen dat er afname direct van de (regionale) boer plaatsvindt, bijvoorbeeld middels een **maaltijdbox** of voedselpakket.

Kloof boer en burger

Tegelijkertijd blijkt uit diverse media dat er een groeiende kloof wordt ervaren tussen de burger en de boer. Zo vertrappen toeristen steeds vaker de bollenvelden in de bollenstreek om mooie foto's te kunnen maken, niet beseffend dat ze hiermee de inkomsten van de boer kapot maken. Ook maken dierenactivisten gebruik van onder andere **demonstraties en vandalisme** bij veehouderijen.

Bedrijfsopvolging en -overname

Dergelijke activiteiten geven geen positief imago aan het bestaan als ondernemer in de agrarische en groene sector en maken het beginnen, danwel overnemen van een boerenbedrijf minder aantrekkelijk. Grondprijzen en de benodigde investeringen die gedaan moeten worden zijn daarnaast ook knelpunten in bedrijfsopvolging. De **grondprijzen staan niet in verhouding tot de opbrengsten** van het bedrijf. Voor melkveehouders speelt hierbij ook het fosfaatrecht, waardoor het ingewikkelder en duurder is geworden om het bedrijf over te nemen. Een potentiële opvolger moet zich eerst voor miljoenen in de schulden steken om de grond, de gebouwen en de machines over te kunnen nemen.

Veranderingen in beroepen¹⁰

Functies veranderen qua inhoud en zijn verbreed

Naast schaalvergroting, waardoor er vaker sprake is van grote bedrijven, zijn diverse **werkzaamheden ook geautomatiseerd**. Zo is het werk in voorkomende gevallen verlicht voor productiemedewerkers en hoeven zij niet zoals voorheen het geval was met bijvoorbeeld kisten tomaten te sjouwen. In de dierhouderij kan men bijvoorbeeld gebruik maken van sensoren om de conditie van de dieren te monitoren en het juiste voer hiervoor te selecteren. Ook kunnen er mestrobots ingezet worden. Naast verlichting van werkzaamheden van werknemers, levert automatisering vaak ook een lagere kostprijs op. Door de inzet van dergelijke technologieën neemt het belang van **ICT en technologische vaardigheden** toe in de sector.

Daarnaast zijn er door schaalvergroting **nieuwe functies** ontstaan, zoals een middenkader die leidinggevende en managementtaken vervult op zowel mbo- als hbo-niveau. Ook is er behoefte aan technici, ict'ers, marketeers, salesdeskundigen, logistiek en HR medewerkers en teeltspecialisten. Dit soort functies vraagt om specialistische kennis.

Door de toegenomen belangstelling van consumenten voor waar voedsel vandaan komt, biologisch eten en het 'groen' in het algemeen, komt de boer ook steeds vaker in direct contact met de consument. Zo zijn er agrariërs die zelfoogsttuinen hebben, oogstaandelen of groente- en fruitpakketten verkopen of een winkel aan huis hebben. Dit vraagt naast **ondernemingsvaardigheden** ook goede **communicatieve en sociale vaardigheden** van de ondernemer, die in deze gevallen ook vaker **voorlichting** over de teeltwijzen geeft.

De **toenemende en wijzigende regelgeving** vragen van ondernemers in de sector dit op de voet te (blijven) volgen en op de juiste wijze te interpreteren en toe te passen. Planning en administratieve taken worden steeds vaker geautomatiseerd, waardoor het omgaan met **ICT** ook meer van belang is. Door de toegenomen complexiteit van nieuwe machines worden **technische kennis en vaardigheden** ook steeds belangrijker. Zo is er bijvoorbeeld in de glastuinbouw door innovaties en de inzet van nieuwe machines steeds vaker technisch geschoold personeel nodig.

¹⁰ Bronnen: kasgroeit.nl; duurzaamnieuws.nl/nieuwe-boeren-staan-dichter-bij-de-consument; doorgroeienkan.nl, 'de boer op' 13 april 2019

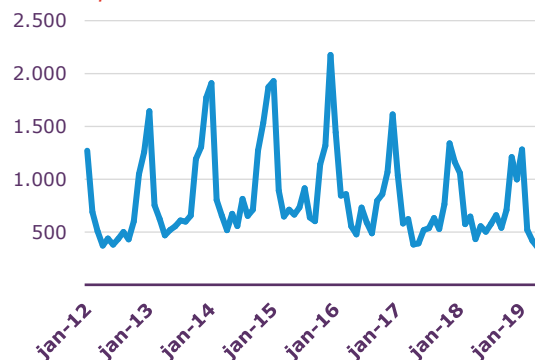

WW-uitkeringen

De agrarische en groene sector wordt gekenmerkt door **seizoensarbeid**. Hoewel de exacte piekperiode per deelsector verschilt, is het aantal werknemers op de loonlijst in de maand juli het grootst, zo blijkt uit het Colland onderzoek van ABF research. In de maanden daaropvolgend staan er minder mensen op de loonlijst en in januari zijn de minste werknemers in dienst. Dit is ook terug te zien in het aantal nieuwe WW-uitkeringen dat elk jaar in de maanden **november, december en januari** sterk toeneemt.

Ontwikkeling nieuwe WW-uitkeringen

2012 - april 2019

Bron: UWV, nieuwe WW-uitkeringen vanuit de SV-sector landbouw, groenvoorziening, visserij

Instroom in de WW daalt

Het aantal WW'ers dat is ingeschreven vanuit de agrarische en groene sector is gedaald. In 2015 ontstonden met ruim 12.300 het grootste aantal nieuwe WW-uitkeringen. In de daarop volgende jaren nam het aantal nieuwe WW-uitkeringen af. In 2018 waren er 8.500 nieuwe WW-uitkeringen: 32% minder dan in 2015. Deze dalende trend zet zich in de eerste 4 maanden van 2019 voort. **In april 2019 lag het aantal nieuwe WW-uitkeringen 18% lager dan in april 2018.**

Net als bij de nieuwe WW-uitkeringen vertoont ook het aantal lopende WW-uitkeringen vanuit de agrarische en groene sector een dalende lijn. In april 2019 werden 4.500 WW-uitkeringen verstrekt, terwijl dat er in april 2018 nog bijna 5.300 waren. Een afname van 15%.

Beroepen met de grootste nieuwe WW-instroom in 2018 worden hierna weergegeven (top 10). Het gaat om de beroepen waar WW'ers, die voor hun werkloosheidsperiode in de agrarische en groene sector hebben gewerkt, naar op zoek zijn.

Nieuwe WW-uitkeringen per beroep in de agrarische en groene sector

Top 10 beroepen van inschrijving 2018, naar omvang afgerond op 100-tallen

Beroep van inschrijving	Aantal nieuw in 2018	Mutatie 2017-2018
1. Productiemedewerker	2.100	+5%
2. Medewerker bloemen- en plantenteelt	800	0%
3. Agrarisch seizoenkracht groente en fruit	600	+7%
4. Medewerker groenteteelt	400	-7%
5. Agrarisch seizoenkracht bloemen en planten	200	+28%
6. Magazijnmedewerker	100	+10%
7. Hovenier	100	-48%
8. Inpakker handmatig	100	-18%
9. Medewerker groenvoorziening (plantsoenen en parken)	100	-2%
10. Medewerker hoveniersbedrijf	100	-34%

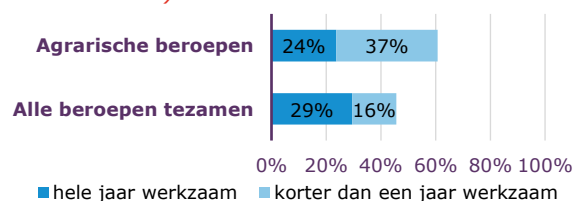
Bron: UWV

Met name hoveniers in de WW vinden relatief snel werk

Binnen de WW is de dynamiek hoog. Van bovenstaande beroepen zijn **met name hoveniers weer relatief snel aan de slag**: 75% vindt binnen een half jaar na instroom in de WW werk (geheel of gedeeltelijk). Dat ligt ruim boven het gemiddelde van de werkherhvattingen van alle beroepen tezamen (46%). Bij de medewerkers hoveniersbedrijf en groenvoorziening is dat respectievelijk 65% en 63%.

Werkherhvattingpercentage binnen een half jaar na aanvang WW

Naar duurzaamheid van de werkherhvatting (WW instroom 2016)

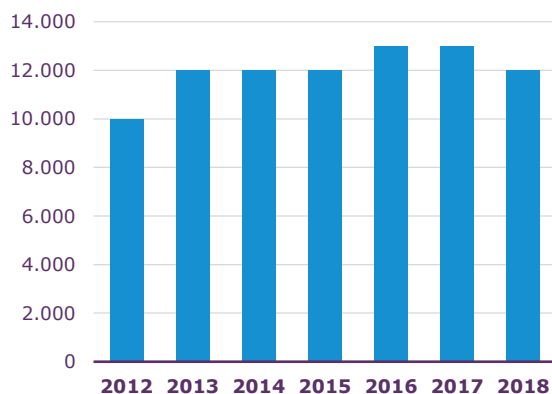
Bron: UWV

Ook in de **bloemen-, planten- en groenteteelt** vinden WW'ers sneller dan gemiddeld een baan. Wel gaat het veelal om kortdurend werk, hetgeen samenhangt met het seizoenspatroon dat de sector kenmerkt. Dit betekent dat een deel van de werkherhvattingen niet heel duurzaam is. Vooral voor medewerkers teelt en seizoenkrachten is het lastig om na beëindiging van de WW gedurende een heel jaar aan het werk te blijven.

Vacatures

Vacatureontwikkeling in de agrarische en groene sector

2012-2018, ontstane vacatures

Bron: CBS, vacatures, kwartaalenquête
Exclusief hoveniers

Meest voorkomende vacatures in de sector

[Oogstmedewerker](#)

[Productiemedewerker](#)

[Hovenier/groenvoorziener](#)

Bron: ABF Research (2018), Arbeidsmarkt Colland 2018
(onderzoek over het kalenderjaar 2017)

- 16% van de werkgevers in de landbouw, bosbouw en visserij ervaart in het tweede kwartaal van 2019 **belemmeringen in de bedrijfsvoering door een tekort aan personeel**.¹² Dit aandeel neemt sinds 2016 toe, toen ervaarde 2% van de werkgevers in het tweede kwartaal belemmeringen door een gebrek aan personeel.

Kansen op werk

Binnen de agrarische en groene sector is er vooral bij hoveniers en groenvoorzieners sprake van moeilijk vervulbare vacatures. Volgens de conjunctuurenquête van CBS ervaart bijna de helft (46%) van de ondernemers in deze deelsector belemmeringen in de bedrijfsvoering door een gebrek aan personeel. In de samenleving is er een toenemende interesse voor groen als oplossing voor problemen als hittestress, verlies aan biodiversiteit en opvang van piekbelasting bij extreme buien. Daardoor neemt de vraag naar **hoveniers, groenvoorzieners en boomverzorgers** toe. Dit betekent dat de kansen op werk bij dit soort beroepen goed zijn.

Beroepen met moeilijk vervulbare vacatures

[\(Voorman\) hoveniers/groenonderhoud](#)

[Medewerkers varkenshouderij](#)

[Tractorchauffeurs/loonwerkers/landbouwmachinisten](#)

[Boomverzorgers](#)

[Greenkeepers](#)

[\(Vakbekwaam\) medewerkers boomkwekerij](#)

Bron: UWV (2018), Moeilijk vervulbare vacatures. Landelijk overzicht van beroepen, aangevuld met recente inzichten

Aantal vacatures vrij stabiel vanaf 2013

Uit het onderzoek *Hoe werven werkgevers?* van UWV blijkt slechts de helft van de werkgevers in de agrarische en groene sector een vacature publiceert (tegenover 82% gemiddeld). Hierdoor geven cijfers over gepubliceerde vacatures **geen volledig beeld over de vraagzijde in de sector**. Wel geven de cijfers een indicatie van de ontwikkeling van baanopeningen in de sector:

- Na een stijging van het aantal vacatures tussen 2012 en 2013, is de vacaturemarkt binnen de agrarische en groene sector als geheel **vrij stabiel**. Het aantal vacatures schommelt tussen de 12.000 en 13.000 tussen 2013 en 2018.
- Uit onderzoek van ABF Research blijkt dat de meeste vacatures in 2017 ontstonden in de **glastuinbouw, open teelten tuinbouw** en de **hovenierssector**.
- Het gevraagde opleidingsniveau is in slechts 6% van de gevallen hbo of wo niveau. 52% van de vacatures is geschikt voor personen met minimaal mbo-niveau en 43% is geschikt voor minimaal vmbo-niveau.¹¹
- Jaarlijks ontstaan de meeste vacatures in het tweede kwartaal en de minste in het vierde.⁶
- 26% van de vacatures in 2017 stond langer dan 3 maanden open** (indicatie voor moeilijk vervulbare vacature) en 23% van de vacatures in 2017 is geschikt voor schoolverlaters met een groene opleiding.⁶

Werken in hypermoderne varkensstallen vraagt om steeds meer specifieke kennis. Dit maakt het moeilijker om goed gekwalificeerd personeel, zoals **medewerkers varkenshouderij**, te vinden.

Modern loonwerk vraagt om technisch goed opgeleid personeel dat gecertificeerd is om met uiteenlopende machines te werken. Doordat er tekorten zijn aan technische vakmensen op mbo-niveau, ook bij bouwbedrijven in het grondverzet, neemt de concurrentie om technisch personeel toe. Dit betekent dat het voor (agrarische) loonbedrijven lastiger is om aan personeel als **tractorchauffeurs en landbouwmachinisten** te komen.

¹¹ ABF Research (2018), Arbeidsmarkt Colland 2018 (onderzoek over het kalenderjaar 2017)

¹² CBS, conjunctuurenquête

Ook in de andere deelsectoren is behoefte aan **technische medewerkers** (onderhoudsmonteurs en andere technische medewerkers), **calculators en werkvoorbereiders**. Een specifieke groene opleiding is daarbij vaak niet nodig.

Innovaties in de sector bieden goede kansen voor technisch geschoold werkzoekenden

De toegenomen vraag naar technisch geschoold personeel in de sector, biedt kansen voor werkzoekenden. Er zijn echter ook andere sectoren waarmee geconcurrereerd wordt in de zoektocht naar personeel met technische kennis en vaardigheden. Binnen de glastuinbouw is hiervoor dan ook een leerwerktraject ontwikkeld en opgezet op initiatief van sociale partners zoals Glastuinbouw Nederland en CNV Vakmensen:

Toegenomen vraag naar technisch personeel: "Sleutel aan je toekomst"

Door slimme innovaties, duurzame productiemethodes, hightech uitvindingen zijn technische functies steeds vaker nodig. Onderhoudsmonteurs in de glastuinbouw hebben dagelijks te maken met elektrotechniek, mechanische techniek, energiesystemen, aandrijftechniek en watertechniek. Om die reden heeft Kasgroeit in februari *sleutel aan je toekomst in de kas* gelanceerd, een leerwerktraject waarbij in samenwerking met glastuinbouwbedrijven en het technisch opleidingsinstituut ROVC potentiële medewerkers opgeleid worden tot technisch medewerker en vervolgens tot zelfstandig onderhoudsmonteur. Deelnemers hoeven enkel affiniteit te hebben met techniek, een technische achtergrond is geen vereiste.

Bron: www.kasgroeit.nl

Baankansen voor mbo-studenten

De Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) maakt jaarlijks inzichtelijk wat de kansen op werk na diplomering zijn voor jongeren die nu kiezen voor een mbo-opleiding. Het gaat dan om de kans op werk in het verlengde en op het niveau van de gekozen mbo-opleiding.

Voor de meeste groene opleidingen is de kans op werk voldoende. Onderstaand tabel geeft weer waar de kansen op werk voor jongeren die nu een opleiding starten het grootst en het laagst zijn.

Kans op werk ruim voldoende tot goed		
Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Medewerker veehouderij	Vakbekwaam medewerker voeding en technologie	Vakexpert voeding en technologie
Medewerker voeding en technologie	Vakbekwaam medewerker teelt	Vakexpert veehouderij
Medewerker teelt	Vakbekwaam hovenier	Vakexpert agrarisch loonwerk
Medewerker groen en cultuurtechniek	Vakbekwaam medewerker groen en cultuurtechniek	
	Vakbekwaam medewerker veehouderij	
Kans op werk matig tot gering		
Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Medewerker dierverzorging	Vakbekwaam medewerker dierverzorging	Bedrijfsleider dierverzorging
		Dierenartsassistent paraveterinair
		Opzichter/uitvoerder groene ruimte

Bron: SBB Kans op Werk februari 2019

Instroom vanuit opleidingen niet afdoende

Afgelopen jaren is het aantal studenten dat een groene mbo-opleiding volgt, afgenomen. Dat geldt ook voor het aantal mbo-gediplomeerden. Mede door de teruglopende instroom vanuit het beroepsonderwijs en de groeiende vraag naar arbeid, is het in sommige deelsectoren lastig geworden om vakmensen te vinden.

Onbekendheid met de groene sector, een **minder goed imago** en het feit dat er soms lange werkdagen worden gemaakt spelen daarbij een rol. UWV werkt samen met partners om werkzoekenden aan het werk te krijgen in de agrarische en groene sector.

Werkzoekenden enthousiasmeren voor de varkenshouderij

De Stichting KPV (Kwalitatief Personeel in de Varkenshouderij) streeft drie doelen na. Het ontwikkelen van kennis en vaardigheden van varkenshouders en hun personeel, Van werkgever en werknemer een goed team maken en het stimuleren van goed werkgeverschap. Door schaalvergroting zijn steeds meer varkenshouders op zoek naar personeel. Gemiddeld heeft een varkenshouder 8 medewerkers in dienst. De stichting KPV wil de varkenshouders ondersteunen door de sector te promoten in de arbeidsmarktregio's met als doel werkzoekenden te enthousiasmeren voor de sector. In samenwerking met regionale WSP's zijn in 2018 voorlichtingen gegeven voor werkzoekenden met als doel om werkzoekenden te informeren over de mogelijkheden en te enthousiasmeren over het werken in deze sector.

Bron: UWV

Colofon

Uitgave: UWV Afdeling
Arbeidsmarktinformatie en -advies

Inlichtingen:
jena.dewit@uwv.nl
lisan.vandenbeukel@uwv.nl

Auteurs:
Jena de Wit
Lisan van den Beukel